

دانشگاه گوارن و منابع طبیعی گران

نشریه پژوهش‌های علوم و فناوری چوب و جنگل

جلد بیست و چهارم، شماره سوم، ۱۳۹۶

<http://jwfst.gau.ac.ir>

بررسی وضعیت تولید، اشتغال و تجارت در صنعت چوب ایران

* علی بیات کشکولی^۱ و منیژه مهماندوست^۲

^۱دانشیار و ^۲دانشجوی کارشناسی ارشد گروه علوم و صنایع چوب و کاغذ، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه زابل

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۱۰؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۷/۱۱

چکیده

سابقه و هدف: بخش صنعت چوب مشاغل مستقیم و غیرمستقیم ایجاد می‌کند و با ایجاد ارزش افزوده نیاز داخل را برطرف و می‌تواند تراز تجاری را مثبت کند. صنعت چوب باعث ارزش افزوده منابع غیر چوبی مانند پلاستیک، شیشه و مواد ساختمانی نیز می‌شود و یک منبع درآمدزای ریالی و ارزی برای کشور حتی بدون اتکاء به منابع جنگلی داخلی می‌باشد. شرایط موجود بخش صنعت چوب با بررسی کمی وضعیت واردات، تولید و اشتغال، صادرات و تراز تجاری فرآورده‌های چوبی مشخص می‌شود.

مواد و روش‌ها: روش‌شناسی تحقیق تحلیلی و توصیفی بوده و با استفاده از اطلاعات جمع‌آوری شده میزان اشتغال و تولید و از طرف دیگر تعرفه‌ها و تجارت انواع فرآورده‌های چوبی بررسی خواهد شد. اطلاعات اولیه به صورت کتابخانه‌ای، پایگاه‌های داده‌ای و مصاحبه با نمونه‌گیری خوشه‌ای برای بنگاه‌های هر بخش صنعت چوب جمع‌آوری شد و سپس مقدار کمی تولید، اشتغال و تجارت برای هر گروه محصول، استان و ایران محاسبه گردید.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در حال حاضر تعداد نفرات مشغول به کار در صنعت چوب معادل ۱۰۰۵۱۳ نفر در ۲۰۴ بنگاه اقتصادی می‌باشد و بخش مبلمان با ۵۹۰۲۶ نفر در ۲۱۹۷ بنگاه اقتصادی بیش از نیمی از کل اشتغال این صنعت را در اختیار دارد و در سایر بخش‌ها ۴۱۴۸۷ نفر در ۲۰۰۷ کارگاه یا کارخانه مشغول به کار می‌باشند. از این تعداد در بخش درب چند سازه چوبی معادل ۱۶۳۸۵ نفر در ۶۸۵ کارگاه یا کارخانه و در نهایت در بخش روکش کردن اوراق فشرده چوبی ۶۳۵۸ نفر در ۲۵۰ کارگاه یا کارخانه مشغول به فعالیت می‌باشند. استان‌های گیلان، تهران، مازندران، آذربایجان غربی و خراسان رضوی بیشترین تعداد کارگاه یا کارخانه و نفرات مشغول به کار در صنعت چوب را دارند. در این میان استان گیلان با ۱۸۰۳۰ نفر در ۸۳۵ کارگاه یا کارخانه بیشترین میزان اشتغال را به خود اختصاص داده است. هرچند صنعت مبلمان بخش قابل توجهی از اشتغال در صنایع چوب را به خود اختصاص داده است؛ اما دارای تراز بازرگانی منفی می‌باشد. البته زیربخش‌هایی از مبلمان‌سازی که وابسته به فنون بومی است (خاتم و منبت‌کاری) به دلیل ارزآوری دارای تراز بازرگانی مثبت می‌باشند. بخش صنایع مبلمان با میانگین تعداد ۲۷ نفر شاغل در هر بنگاه در زمره صنایع کوچک طبقه‌بندی می‌شوند. صنعت پارکت دارای ظرفیت قابل توجهی در توسعه اشتغال صنایع چوب می‌باشد. در حال حاضر تنها ۰/۷ درصد از بازار مصرف پارکت به تولید داخلی اختصاص داشته و باقی نیاز کشور از طریق واردات تأمین می‌گردد.

*مسئول مکاتبه: ali.bayatkashkoli@uoz.ac.ir

نتیجه‌گیری: دولت با تعرفه واردات مناسب، ممنوعیت صادرات مواد خام و صادرات بخشی از مصنوعات با تعرفه تشویقی، از ایجاد ارزش افزوده و اشتغال حمایت کرده است، ولی تراز تجاری اکثر بخش‌های صنعت چوب منفی است. افزایش کشورهای دارنده ترجیبهی و محصولات بومی باعث گسترش بازارهای کارآمد برای ایران خواهد شد.

واژه‌های کلیدی: اشتغال، تولید، تراز تجاری، صنعت چوب

مقدمه

تعداد "نفر- شغل" بخش‌های مختلف اقتصادی عامل مهمی در تعیین جهت‌گیری‌های دولتی برای سرمایه‌گذاری به‌شمار می‌رود. بهره‌مندی از مزایای اشتغال، وضعیت کنونی کشور را تغییر و بهبود می‌بخشد. اشتغال و کاهش نرخ بیکاری یکی از ضروری‌ترین اهداف توسعه‌ای و از معضلات کشور است.

با توجه به میزان افزایش تعداد جوانان هیجده سال به بالا، سالانه باید بیش از ۱۷۰۰۰۰۰ شغل ایجاد شود. در حال حاضر نرخ رسمی بیکاری در کشور ۱۴/۷ اعلام شده است. ایران با جمعیتی حدود یک درصد از کل جمعیت جهان و در اختیار داشتن هفت درصد از منابع جهان، متأسفانه در رده کشورهای با درآمد پایین طبقه‌بندی می‌شود. پرداختن و تمرکز بر بخش‌هایی از اقتصاد که توان ایجاد سطح بالایی از اشتغال را دارد، یکی از مهمترین روش‌های کاهش نرخ بیکاری در کشور می‌باشد (۱۳).

صنعت چوب یکی از صنایع اشتغال‌زا می‌باشد. این صنعت با ایجاد ارزش افزوده برای چوب و فرآورده‌های متنوع دیگر نظیر پلاستیک، شیشه و مواد ساختمانی از نظر اقتصادی و اشتغال حائز اهمیت می‌باشد؛ لذا بخشی از توسعه اقتصادی کشور به توسعه صنایع چوب وابسته می‌باشد. در برخی از کشورهای جهان بخش قابل توجهی از گردش مالی و ارزآوری به تجارت چوب و فرآورده‌های آن اختصاص دارد. اقتصاد چوب تنها به داشتن منابع غنی

جنگلی مرتبط نمی‌باشد. بررسی گزارشات نشان می‌دهد برخی کشورهای فاقد منابع چوبی نیز توانسته‌اند از طریق واردات و فراوری چوب، در بازار جهانی این صنعت دخیل باشند. هرچند ایران فاقد منابع غنی جنگلی می‌باشد، اما به دلیل موقعیت جغرافیایی مناسب و دسترسی به منابع جنگلی کشورهای همسایه، می‌تواند در بازار این صنعت نقش تعیین کننده‌ای داشته باشد. با توجه به وجود این پتانسیل، تحقیقات بعمل آمده ظرفیت ایران جهت اشتغال‌زایی در این صنعت را تأیید می‌نماید (۳).

کشاورز حداد (۲۰۰۴) بخش‌هایی از اقتصاد کشور که دارای بیشترین پتانسیل ایجاد فرصت‌های شغلی در مقایسه با بخش‌های دیگر هستند را شناسایی کردند. محصولات حاصل از چوب بری یکی از بخش‌های کلیدی در اقتصادزایی کشور هستند که به‌وسیله شاخص پیوند پیشین اشتغال دارای رتبه بالا می‌باشد. اغلب بخش‌های اقتصادی کشور دارای کشش تقاضای نهایی تولید بزرگتر از کشش تقاضای نهایی اشتغال هستند. بخش محصولات حاصل از چوب بری و رنده کاری جزء موارد استثنایی هستند که در آن کشش اشتغال بیشتر از کشش تقاضای نهایی ستانده بوده، به عبارت دیگر، دارای شدت کاربری بیشتری است (۵).

صفوی (۲۰۰۴) قابلیت‌های اشتغال‌زایی بخش صنعت ایران و یا توان "نفر- شغل" ایجاد شده صنعت و پتانسیل اشتغال‌زایی غیرمستقیم هر یک از

افزایش دهد و سپس اشتغال افزایش یابد. ارزش افزوده بخاطر عواملی مانند تغییر قیمت محصول و نهاده‌ها، تغییر مقدار تولید و تغییر دسترسی به منابع ماده اولیه به صورت دوره‌ای یا سالیانه تغییر می‌کند. بنابراین تأثیر ارزش افزوده بر تعداد "نفر- شغل" با دوره زمانی تعریف می‌شود (۹).

تغییر موضعی روند اشتغال در صنعت بر پایه چوب آلمان بررسی شد و مشخص شد که تحلیل وضعیت اشتغال این صنعت در کشور آلمان براساس روند اشتغال بین‌المللی، بخشی و شرایط منطقه‌ای می‌باشد و بنابراین تغییر تعداد اشتغال در این بخش صنعتی تابع وضعیت مکانی و جهانی اشتغال در بخش‌های صنعتی دیگر است (۶).

اثر بحران اقتصادی سال ۲۰۰۸ بر کاهش شاغلین صنعت چوب مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد بحران مذکور منجر به کاهش ۵ درصدی نیروهای شاغل در صنعت چوب کشور جمهوری چک گردید. این نتایج نشان می‌دهد تأثیر بحران‌های اقتصادی بر شرکت‌های فرآوری چوبی دارای اثر کوتاه مدت است، زیرا برگشت به شرایط رونق به سرعت پس از عبور از رکود در صنایع چوب بروز می‌نماید (۱۱).

پیشینه تحقیق اهمیت ایجاد شغل در کشور، اشتغال زایی محصولات چوبی و کلیدی بودن این بخش در اقتصاد کشور نسبت به بخش‌های دیگر، توان اشتغال زایی بالا و آثار غیر مستقیم اشتغال زایی بخش چوب، توان توسعه اقتصادی و ایجاد ارزش افزوده و اشتغال براساس منابع تجدید شونده مانند چوب، را نشان می‌دهد.

پرداختن به مسئله اشتغال و بررسی وضعیت بخش‌های صنعتی مانند فرآورده‌های چوبی با توجه به جمعیت جوان جویای کار ضروری است. ارزش افزوده محصولات چوب به‌عنوان منبع تجدید شونده بسیار بیشتر از فرآورده‌های دیگر است و در سیر

زیربخش‌های صنعتی کشور را بررسی کردند. توان اشتغال‌زایی و کاهش نرخ بیکاری با برآورد تقاضای نیروی کار در بخش‌های اقتصادی تعیین شد. با سرمایه‌گذاری و تدوین سیاست‌های تشویقی در جهت گسترش صنایعی از قبیل ساخت فرآورده‌های نفتی و فلزی نمی‌توان انتظار به وجود آمدن مشاغل غیرمستقیم قابل توجهی در ارتباط با این گروه صنایع که عمدتاً صنایع بزرگ و دولتی هستند، داشت. صنایع تولید محصولات چوبی یکی از صنایعی هستند که به خوبی می‌توانند با رشد و گسترش در خور، بحران بیکاری در کشور را متأثر ساخته و با ایجاد مشاغل مستقیم و غیرمستقیم، نیروی بیکار جامعه را جذب کنند. بنابراین، توسعه، تجهیز و گسترش آن‌ها به‌منظور مبارزه با بیکاری توصیه می‌شود. صنایع تولید محصولات چوبی که عمدتاً صنایع خصوصی و نسبتاً کوچکی هستند، دارای آثار غیر مستقیم اشتغال‌زایی مؤثری می‌باشند. بخش‌های چوب و کاغذ رتبه سوم (بعد از نساجی و چرم) توان اشتغال زایی را در کل زیربخش‌های صنعت دارا می‌باشند. شاغلان صنعت چوب و محصولات چوبی ۱۷۷۶۶۸ نفر و کل شاغلان بخش‌های صنعتی ۱۹۶۹۹۴۶ نفر می‌باشد. بنابراین تعداد شاغلین این بخش ۹ درصد شاغلین کل صنایع کشور است (۱۰).

اتحادیه اروپا بر توسعه اقتصادی براساس منابع تجدید پذیر تأکید می‌کند (۱۱). سیر مراحل تهیه و آماده‌سازی چوب تا مراحل عمل‌آوری اولیه تا ثانویه و نهایتاً مصرف چوب به‌عنوان منبع تجدید شونده کارساز بودن این بخش صنعتی در ایجاد فرصت‌های شغلی و ارزش افزوده را نشان می‌دهد. واردات مواد خام می‌تواند ارزش افزوده و اشتغال را افزایش دهد. ولی روزن رنز و همکاران (۲۰۱۵) مشخص کرده‌اند که افزایش واردات چوب و محصولات چوبی در هر زمانی نمی‌تواند به‌صورت خودکار ارزش افزوده را

محصولات صنایع مبلمان یا مصنوعات نجاری تقسیم‌بندی شدند.

بخش مصنوعات نجاری شامل کارگاه و کارخانه‌های چوب بری، پنجره، دکوراسیون، کابینت چوبی، قرقره و قنداق چوبی، لوازم خانگی، کمد، کتابخانه، بوفه، میز، صندلی، نیمکت، سرویس خواب، ابزارالات چوبی، قرنیز، پارتیشن، قالب چوبی، زهوار چوبی و قطعات خراطی شده می‌باشد.

این اطلاعات اولیه برای محاسبه شرایط هر کدام از محصولات استان‌های مختلف و در نهایت برای کل کشور استفاده شد. انواع فرآورده‌های چوبی هر استان تفکیک و ظرفیت کل تولید هر محصول براساس جمع ظرفیت‌های هر کدام از کارخانه‌ها و کارگاه‌ها محاسبه و تعداد کارگاه یا کارخانه‌های هر محصول شمارش گردیدند. در نهایت ظرفیت کل تولید و تعداد بنگاه‌های اقتصادی کشور همراه با استان‌های برتر به تفکیک هر محصول شناسایی گردید.

تعداد نفرات مشغول به کار برای انواع فرآورده‌های چوبی هر استان با مصاحبه براساس شماره تلفن‌های مذکور در گزارش وزارت صنایع (۷) پیش‌بینی شدند. درصد خطای روش مصاحبه نسبت به روش‌های دیگر کمتر است. با توجه به زمان، هزینه و امکانات در دسترس و نیز به‌خاطر گستردگی جامعه آماری، از نمونه‌گیری خوشه‌ای برای مصاحبه استفاده شد. بر اساس تحقیقات انجام شده قبلی و کدهای استاندارد گمرک جمهوری اسلامی ایران، فرآورده‌های چوبی به ۱۴ گروه تقسیم‌بندی شدند. لیست کلی محصولات چوبی با کدهای استاندارد بر اساس اطلاعات کتاب مقررات صادرات و واردات گمرک ایران فهرست‌برداری شد. تقسیم‌بندی محصولات براساس گروهی از کدهای استاندارد باعث سهولت مصاحبه با تولیدکنندگان استان‌ها شد. برخی از این کارگاه‌ها و کارخانه‌ها گزارش شده توسط وزارت صنایع، از

مراحل کاشت، داشت، برداشت چوب تا مراحل تولید و مصرف اشتغال‌زایی قابل توجهی نسبت به دیگر مواد مخصوصاً فسیلی وجود دارد. وضعیت کنونی اشتغال در این صنعت برنامه‌ریزی آینده را تسهیل خواهد کرد. حال سؤال اساسی این است که وضعیت اشتغال‌زایی، تجارت صنعت چوب، تعداد نفرات مشغول به کار و واردات و صادرات بخش صنعت چوب چگونه می‌باشد؟

با توجه به سابقه تحقیق این فرضیه وجود دارد که صنایع چوب اشتغال‌زا می‌باشد و سیر مراحل واردات، تولید و صادرات بررسی می‌شود تا وضعیت اشتغال و تجارت بخش صنعت چوب مشخص شود. از این‌رو هدف تحقیق بررسی وضعیت اشتغال و تجارت صنعت چوب ایران می‌باشد.

مواد و روش‌ها

اطلاعات لازم در زمینه کارخانه‌ها و کارگاه‌های صنایع چوب در حال فعالیت ایران در سال ۱۳۹۴ توسط وزارت صنعت و معدن و بازرگانی، اتاق بازرگانی تهران، سازمان توسعه تجارت ایران و گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۴ تجمیع و ارائه شده است (۴، ۷، ۸ و ۱۲). اطلاعات اولیه حاوی ظرفیت تولید هر کارگاه و کارخانه‌های چوب هر کدام از استان‌ها و یا تعرفه‌های گمرکی، کشورهای دارنده تعرفه ترجیحی (کشورهایی که ایران تمایل به تجارت بیشتر با آن‌ها دارد)، مبلغ صادرات و واردات هر کدام از انواع فرآورده‌های چوبی و کشورهای طرف معامله ایران می‌باشد. جزئیات این اطلاعات در گروه‌های فرآورده‌های چوبی شامل قطعات اندازه بری شده، پارکت، پوشال، اوراق فشرده چوبی (روکش کردن و تخته‌لایه، تخته‌فیر و تخته‌خرده‌چوب)، پالت، انواع جعبه‌ها، خانه‌های پیش‌ساخته چوبی، انواع درب، چوب پلاستیک و در نهایت یک گروه انواع

و تولید و از طرف دیگر تعرفه‌ها و تجارت انواع فرآورده‌های چوبی، وضعیت بخش‌های صنعت چوب کشور را از نظر رونق اقتصادی نشان دادند.

نتایج و بحث

وضعیت اشتغال بخش‌های صنایع چوب ایران و استان‌های کشور در سال ۱۳۹۴ در جدول ۱ و ۲ نشان داده شده است. تعداد نفرات مشغول بکار، تعداد و ظرفیت تولید کارخانه‌ها و کارگاه‌های چوب براساس نوع تولید و استان‌های برتر از نظر مقدار تولید و اشتغال هر محصول به شرح جداول ۱ می‌باشد. استان‌های برتر جدول ۱ به ترتیب اهمیت ذکر شده‌اند. تعداد اشتغال و تعداد کارگاه‌ها و کارخانه‌های صنعت چوب استان‌ها و محصولات با بیشترین اشتغال و بنگاه اقتصادی در جدول ۲ نشان داده شده است. محصولات برتر از نظر اشتغال و تعداد بنگاه به ترتیب اهمیت ذکر شده‌اند. تعداد نفرات مشغول به کار در صنعت چوب جمعا معادل ۱۰۰۵۱۳ نفر در ۴۲۰۴ کارگاه یا کارخانه می‌باشد که در بخش صنایع مبلمان، ۵۹۰۲۶ نفر در ۲۱۹۷ کارگاه یا کارخانه و در سایر بخش‌ها ۴۱۴۸۷ نفر در ۲۰۰۷ کارگاه یا کارخانه مشغول به کار می‌باشند. بیشترین تعداد نفرات مشغول به کار در صنعت چوب در بخش مبلمان می‌باشد و سپس بخش درب چندسازه چوبی معادل ۱۶۳۸۵ نفر در ۶۸۵ کارگاه یا کارخانه و در نهایت در بخش روکش کردن اوراق فشرده چوبی ۶۳۵۸ نفر در ۲۵۰ کارگاه یا کارخانه قرار دارد. استان‌های برتر کشور برای هر محصول به ترتیب حداکثر تعداد نفرات مشغول به کار یا ظرفیت تولید در جدول ۱ ذکر شده‌اند. وضعیت اشتغال استان‌ها نشان می‌دهد که استان‌های گیلان، تهران، مازندران، آذربایجان غربی و خراسان رضوی بیشترین تعداد کارگاه یا کارخانه و نفرات مشغول به کار در صنعت چوب را دارند که در

شرکت‌های فاقد فعالیت بوده‌اند. با توجه به تناقضات موجود، بنگاه‌های فعال به‌عنوان آخرین ناحیه هدف نمونه‌برداری خوشه‌ای انتخاب شد. بنابراین به تناسب تعداد بنگاه‌های هر محصول در هر استان تعداد مصاحبه شوندگان استانی هرگروه محصول انتخاب شدند که معرف کل جامعه آن محصول باشند. در این تحقیق تعداد خوشه‌ها حداکثر و تعداد عناصر هر خوشه حداقل انتخاب شد و از شهرستان‌های منتخب، تعدادی بنگاه متناسب با تعداد کل بنگاه‌های استانی آن محصول انتخاب شوند. مصاحبه با کارخانه‌داران هر گروه محصولات در تمام استان‌هایی که این محصول تولید می‌شد در یک مرحله انجام شد و در برخی موارد تمام شماری بود، زیرا تعداد تولیدکنندگان کم بودند. بنابراین نمونه‌برداری به صورت منظم و برابند کل جامعه آماری بود. بعد از مصاحبه‌های تلفنی اولیه در استان‌ها، تعدیلات لازم در انتخاب تولیدکنندگان برای انجام مصاحبه انجام شد. بدین جهت روش مصاحبه بر اساس تلفن‌های به دست آمده از گزارش وزارت صنایع و تولیدکنندگان شاخص هر استان صورت گرفت و اطلاعاتی مانند مقدار تولید و تعداد نفرات مشغول به کار هر بنگاه جمع‌آوری شد. سپس کل نفرات مشغول به کار هر محصول برای استان و کشور محاسبه گردید. تعداد متوسط نفرات مشغول به کار در بخش‌های مختلف صنعت چوب از نسبت تعداد کل نفرات مشغول به کار به تعداد کل کارگاه‌های هر نوع محصول تعیین شد.

درصد تعرفه بازرگانی هرکدام از محصولات در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ و کشورهای دارنده تعرفه ترجیحی جمع‌آوری شد. تراز تجاری هرکدام از انواع فرآورده‌های چوبی از تفاضل مبلغ صادرات و واردات آن محصول محاسبه شد. کشورهای برتری که ایران به آن‌ها با مبلغ بیشتری صادرات و یا از آن‌ها واردات در سال ۱۳۹۴ انجام دادند، شناسایی شدند. میزان اشتغال

تعداد نفرات مشغول به کار استان‌ها در صنعت چوب و فرآورده‌های چوبی در بخش مبلمان مشغول به فعالیت می‌باشند. هرچند در مواردی نظیر استان گلستان و مناطق آزاد تجاری نتایج متفاوت بود.

این میان استان گیلان با ۱۸۰۳۰ نفر در ۸۳۵ کارگاه یا کارخانه بیشترین میزان بهرمندی از اشتغال در صنایع چوب را به خود اختصاص داده است. استان‌هایی مانند بوشهر، ایلام و خراسان جنوبی کمترین نفرات مشغول به کار در این صنعت را داشتند. بیشترین

جدول ۱- وضعیت اشتغال بخش‌های صنایع چوب ایران در سال ۱۳۹۴.

Table 1. Employment status of wood industry sections of Iran at 2015.

استان تولیدکننده برتر Provinces of premier manufacturer	اشتغال تقریبی هر بنگاه Employment per firm	اشتغال کشور Iran employment	تعداد کارگاه و کارخانه Number of firm	جمع کل تولید Production amount total	نام محصول و واحد اندازه‌گیری Production type and mesurement unit
گیلان، مازندران (Gilan, Mazandaran)	15	3495	241	1449112	قطعات اندازه بری شده الوار (Dimension board m ³)
تهران (Tehran)	92	1381	15	8071751	پارکت (wooden flooring m ²)
تهران، آذربایجان غربی (کارگاه بیشتر) (Tehran, Azarbayjan gharbe with mor workshop)	15	1440	97	563605	پوشال (Wood wool Ton)
اردبیل (نفرات بیشتر)، تهران=مازندران=البرز، آذربایجان شرقی (Ardabil with mor employment rate, Tehran=Mazandaran=Alborz, Azrbayjan sharghe)	25	6358	250	1844634270	روکش کردن اوراق فشرده (Veneered panels m ²)
آذربایجان غربی، شرقی، اردبیل (Azarbayjan gharbe and sharghe, Ardabil)	3	477	141	1304329	اوراق فشرده تخته‌لایه (Plywood m ³)
مازندران، گیلان، گلستان (Mazandaran, Gilan, Golestan)	144	2443	17	819485	اوراق فشرده فیبر (Fiber board m ³)
مازندران، گلستان، آذربایجان غربی (کارگاه بیشتر)، گیلان (Mazandaran, Golestan, Azarbayjan gharbe with mor workshop, Gilan)	8	606	76	1794491	اوراق فشرده تخته‌خرده چوب (Particleboard m ³)
گیلان، آذربایجان غربی، قزوین (Gilan, Azarbayjan gharbe, Ghazvin)	5	889	177	3933129	پالت (Pallets m ³)
گیلان، آذربایجان غربی، قزوین و اصفهان (Gilan, Azarbayjan gharbe, Ghazvin, Esfahan)	22	5667	263	46983008	جعبه (Boxes number)
تهران و فارس (Tehran, Fars)	58	694	12	168788	خانه پیش ساخته (Prefabricated biuldings m ²)
تهران، گیلان، فارس (Tehran, Gilan, Fars)	24	16385	685	15528566	در چندسازه (Composites doors m ²)
سمنان، آذربایجان غربی (Semnan, Azarbayjan gharbe)	31	560	18	470500	در ضد سرقت (Anti-theft doors m ²)
گیلان، سمنان=اصفهان (Gilan, Semnan=Esfahan)	73	1092	15	364170	چوب پلاستیک (Wood polymer m ³)
گیلان، تهران، مازندران، خراسان رضوی، فارس، آذربایجان غربی=اردبیل (Gilan, Tehran, Mazandaran, Khorasan razave, Fars, Azarbayjan gharbe=Ardabil)	27	59026	2197	235722 651009427 75303765 15391031 352904 975777	(Ton) (Number) (m) (m ²) (m ³) (Sereis)
گیلان، تهران، مازندران، آذربایجان غربی و خراسان رضوی=فارس (Gilan, Tehran, Mazandaran, Azarbayjan gharbe, Khorasan razave=Fars)	24	100513	4204		کل کشور (Total)

جدول ۲- وضعیت اشتغال بخش‌های صنایع چوب استان‌ها در سال ۱۳۹۴.
Table 2. Employment status of wood industry sections of Iran provinces at 2015.

استان Province	اشتغال استان Province employment	تعداد کارگاه و کارخانه Number of firm	محصول با بیشترین اشتغال به غیر از مبلمان The most of employment for productions apart from furnitures	محصول با بیشترین بنگاه به غیر از مبلمان The most of firm for productions apart from furnitures
اردبیل (Ardabil)	3630	169	روکش کردن، در چندسازه و پارکت (Veneered panels, Composite doors and wooden flooring)	در چندسازه، روکش کردن و تخته‌لایه (Composite doors, Veneered panels and Plywood)
البرز (Alborz)	3274	109	پیش ساخته (Composite doors, Veneered panels, wooden flooring and Prefabricated biuldings)	روکش کردن و در چندسازه (Veneered panels and Composite doors)
آذربایجان غربی (Azarbayjan gharbe)	6264	268	در چندسازه، جعبه‌سازی، پوشال و در ضد سرقت (Composite doors, Boxes, Wood wool and Anti-theft doors)	در چندسازه، تخته‌لایه و جعبه‌سازی (Composite doors, Boxes, Plywood and Boxes)
آذربایجان شرقی (Azarbayjan sharghe)	3341	146	جعبه، تخته‌فیبر و در چندسازه (Boxes, Fiberboard and Composite doors)	تخته‌لایه و روکش کردن در چند سازه (Plywood and Veneered panels =Composite doors)
چهارمحال بختیاری (Chaharmahal bakhtyare)	1980	81	در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)
بوشهر (Boshehr)	520	72	در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)
ایلام (Elam)	525	64	در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)
فارس (Fars)	4264	209	در چندسازه، روکش کردن، خانه پیش ساخته و پارکت (Composite doors, Veneered panels, Prefabricated biuldings and wooden flooring)	در چندسازه و روکش کردن (Composite doors and Veneered panels)
اصفهان (Esfahan)	4014	170	در چندسازه، جعبه‌سازی و چوب پلاستیک (Composite doors, Boxes and Wood polymer)	در چندسازه و جعبه‌سازی (Composite doors and Boxes)
گیلان (Gilan)	18030	835	روکش کردن، در چندسازه، قطعات اندازه‌بری شده، جعبه‌سازی، پالت، چوب پلاستیک و تخته‌فیبر (Veneered panels, Composite doors, Dimension board, Boxes, Palets, Wood polymer and Fiberboard)	قطعات اندازه‌بری شده، جعبه‌سازی و پالت (Dimension board, Boxes and Palets)
قزوین (Ghazvin)	3089	143	جعبه‌سازی و پوشال (Boxes and Wood wool)	در چندسازه، پالت و پوشال (Composite doors, Palets and Wood wool)
قم (Ghom)	1672	71	در چندسازه و خانه پیش ساخته (Composite doors and Prefabricated building)	روکش کردن و در چندسازه (Veneered panels and Composite doors)
گلستان* (Golestan)	2849	84	جعبه‌سازی، تخته‌فیبر، در چندسازه و تخته‌خرده‌چوب (Boxes, Fiberboard, Composite doors and Particleboard)	در چندسازه و روکش کردن (Composite doors and Veneered panels)
همدان (Hamadan)	838	34	در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)

در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)	48	1048	هرمزگان (Hormozgan)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)	51	812	کرمان (Kerman)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)	54	1349	کرمانشاه (Kermanshah)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه و پارکت (Composite doors and wooden flooring)	195	5642	خراسان رضوی (Khorasan razave)
در چندسازه و روکش کردن (Composite doors and Veneered panels)	در چندسازه (Composite doors)	43	1186	خراسان شمالی (Khorasan shomale)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)	22	540	خراسان جنوبی (Khorasan jonobe)
جعبه‌سازی و در چندسازه (Boxes and Composite doors)	جعبه‌سازی، قطعات اندازه‌بری شده، در چندسازه و تخته‌فیبر (Boxes, Dimension board, Composite doors and Fiberboard)	65	2913	خوزستان (Khozestan)
در چندسازه و پالت (Composite doors and Palets)	پالت و در چندسازه (Palets and Composite doors)	24	1182	کهگیلویه و بویراحمد (Kohgiluyeh boyrahmad)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)	74	715	کردستان (Kordestan)
در چندسازه (Composite doors)	قطعات اندازه‌بری شده و در چندسازه (Dimension board and Composite doors)	49	1269	لرستان (Lorestan)
روکش کردن (Veneered panels)	در چندسازه، تخته‌فیبر و روکش کردن (Composite doors, Fiberboard and Veneered panels)	23	377	منطقه آزاد* (Special economic zone)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه و قطعات اندازه‌بری شده (Composite doors and Dimension board)	50	1037	مرکزی (Markaze)
در چندسازه، قطعات اندازه‌بری شده و روکش کردن (Composite doors, Dimension board and Veneered panels)	تخته‌فیبر، قطعات اندازه‌بری شده، در چندسازه، روکش کردن و تخته‌خرده‌چوب (Fiberboard, Dimension board, Composite doors, Veneered panels and Particleboard)	307	8005	مازندران (Mazandaran)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه و ضد سرقت و چوب پلاستیک (Composite doors, Anti-theft doors and wood polymer)	84	2767	سمنان (Semnan)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)	94	1140	سیستان و بلوچستان (Sistan blochestan)
در چندسازه و روکش کردن (Composite doors and Veneered panels)	در چندسازه، پوشال و پارکت (Composite doors, Wood wool and Wooden flooring)	445	14640	تهران (Tehran)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)	70	819	یزد (Yazd)
در چندسازه (Composite doors)	در چندسازه (Composite doors)	51	782	زنجان (Zanjan)

* استثنا تعداد نفرات مشغول به کار و تعداد کارگاه یا کارخانه بخش مبلمان کمتر از سایر بخش‌ها است.

به ترتیب در ردیف‌های بعدی از نظر تعداد کارگاه یا کارخانه قرار دارند.

وضعیت تجارت محصولات بخش‌های صنعت چوب در سال ۱۳۹۴ در جدول ۳ نشان داده شده است. کشورهای ترکیه، سوریه، بوسنی و هرزگوین و قرقیزستان در لیست کشورهای دارنده تعرفه ترجیحی ایران برای تجارت محصولات بخش‌های صنعت چوب قرار دارد (جدول ۳) ولی تجارت کنندگان، سایر کشورهای دارنده تعرفه ترجیحی ایران شامل ازبکستان، پاکستان، تونس، کوبا و ونزوئلا را برای تجارت این محصولات انتخاب نکرده‌اند (۸). تعرفه واردات گروه کالاهایی مانند چوب خام و قطعات اندازه بری شده الوار، پارکت، پوشال، روکش و چوب پلاستیک کم می‌باشد. گروه‌هایی مانند تخته‌لایه، تخته‌فیبر، تخته‌خرده‌چوب، انواع جعبه بسته‌بندی و خانه‌های پیش‌ساخته دارای تعرفه واردات متوسط و گروه دیگری مانند انواع در و مبلمان تعرفه واردات زیادی دارند (جدول ۳). کاهش تعرفه واردات یک نوع کالا، تراز تجاری آن کالا را منفی و نیاز داخلی را با واردات بیشتر برطرف می‌کند. تراز معاملاتی گروه کالاهای با تعرفه واردات کم به استثنای پوشال و گروه کالاهای با تعرفه واردات متوسط، به غیر از تخته‌خرده‌چوب و انواع جعبه‌ها، منفی است. از میان گروه کالاهای با تعرفه واردات زیاد انواع درب پیش‌ساخته دارای تراز تجاری مثبت و مبلمان دارای تراز منفی است. بر اساس تحلیل نتایج عراق، افغانستان و ترکمنستان کشورهای برتر برای صادرات محصولات صنعت چوب ایران بشمار می‌آیند. ایران بیشتر نیازهای بخش صنعت چوب را از کشورهایمانند چین، ترکیه و امارات متحده عربی تأمین می‌کند.

بیشتر بنگاه‌های اقتصادی بخش صنعت چوب به صورت کارگاهی اداره می‌شوند و امکان تولید کارگاهی برخی محصولات مانند تخته‌لایه و تخته‌خرده‌چوب وجود دارد. تخته‌لایه، پالت و تخته‌خرده‌چوب دارای کمترین میانگین نفرات مشغول به کار می‌باشند (جدول ۱) و تولید محصولاتی مانند تخته‌لایه و تخته‌خرده‌چوب به صورت کارگاهی و با تعداد نفرات بسیار کم در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی مشاهده شده است. کیفیت تخته‌لایه و تخته‌خرده‌چوب تولید شده به صورت کارگاهی پایین و غالباً این محصولات برای جعبه‌های بسته‌بندی یا پالت مصرف می‌شوند. معمولاً به صورت مداوم تولید نمی‌کنند و با رونق فصلی یا دوره‌ای بازار به فعالیت خود ادامه می‌دهند. تعداد بنگاه‌های زیاد تخته‌لایه و تخته‌خرده‌چوب در این دو استان در جدول ۲ مشخص است. در مقابل محصولاتی مانند تخته‌فیبر، پارکت، چوب پلاستیک و خانه‌های پیش‌ساخته با تعداد نفرات مشغول به کار بیشتر در هر بنگاه نسبت به محصولات دیگر به صورت کارخانه‌ای و در حجم زیاد تولید در حال فعالیت می‌باشند. (جدول ۱). باتوجه به این‌که این کارخانه‌ها به تعداد کمی در ایران فعالیت می‌کنند ولی اشتغال زایی بیشتری نسبت به محصولات دیگر دارند. تعداد سازنده‌های در به تعداد ۶۸۵ کارگاه یا کارخانه بیشتر از تولیدکننده‌های دیگر به غیر از مبلمان است (جدول ۱) که تقاضای زیاد بازار را نشان می‌دهد و در اکثر استان‌ها به عنوان محصول برتر اشتغال‌زا با تعداد تولیدکننده بیشتر است (جدول ۲). تولیدکننده‌های جعبه سازی، روکش کردن انواع اوراق فشرده چوبی و قطعات اندازه بری شده

جدول ۳- وضعیت تجارت محصولات بخش‌های مختلف صنعت چوب در سال ۱۳۹۴.

Table 3. Trade status of various productions of wood industry at 2015.

تراز تجاری Trade balance values (\$)	کشورهای برتر برای واردات Performance countries for import	مبلغ دلار واردات Import values (\$)	کشورهای برتر برای صادرات Performance countries for export	مبلغ دلار صادرات Export values (\$)	کشور دارنده تعرفه ترجیحی Country with Preferential Tariff	درصد حقوق ورودی ۱۳۹۴ (۱۳۹۵) import duty 2015 (2016) %	نام محصول
-153251795	روسیه، چین و جمهوری کره، امارات، ترکیه و آذربایجان و اکراین (Russia, China=South Korea, United Arabic Emirates, Turkey=Azerbaijan= Ukraine)	154596072	ترکیه، افغانستان، عراق و امارات (Turkey, Afghanistan, Iraq = United Arabic Emirates)	1344277	ندارد (No)	4(5)	چوب خام و قطعات اندازه بری شده الوار (Dimension board)
-3244549	چین، استونی، امارات و فنلاند (China, Estonia, United Arabic Emirates = Finland)	3265604	سودان و امارات (Sudan = United Arabic Emirates)	21055	بوسنی و هرزگوین (Bosnia and Herzegovina)	4(5)	پارکت (Wooden flooring)
1558509	چین (China)	15906	عراق، افغانستان و سودان (Iraq, Afghanista = Sudan)	1574415	ندارد (No)	4(5)	پوشال (Wood wool)
-7906241	ترکیه، چین و اندونزی (Turkey, China=Indonesia)	7976775	ایتالیا، افغانستان، عراق (Italy, Afghanistan, Iraq)	70534	ندارد (No)	4(5) برای روکش	روکش کردن اوراق فشرده (Veneered panels)
-11210967	امارات، روسیه، چین و ترکیه (United Arabic Emirates, Russia, China=Turkey)	11270088	ترکمنستان، آذربایجان و افغانستان (Turkmenistan, Azerbaijan = Afghanistan)	59121	بوسنی و هرزگوین (Bosnia and Herzegovina)	10	اوراق فشرده تخته- لایه (Plywood)
-521799938	تایلند، چین و ترکیه (Thailand, China=Turkey)	523936892	عراق، افغانستان و چین (Iraq, Afghanistan=China)	2136954	ترکیه و قرقیزستان (Turkey = Kyrgyzstan)	۱۰ برای کارنشده و ۱۵ برای کار شده (10 for unworked and 15 for worked)	اوراق فشرده فیبر (Fiberboard)
3851432	ترکیه، روسیه و چین (Turkey, Russia=china)	2874508	ترکمنستان، عراق و افغانستان (Turkmenistan, Iraq = Afghanistan)	6725940	ترکیه، قرقیزستان و بوسنی و هرزگوین (Turkey, Kyrgyzstan = Bosnia and Herzegovina)	۱۰ برای کارنشده و ۱۵ برای کار شده (10 for unworked and 15 for worked)	اوراق فشرده تخته- خرده‌چوب (Particleboard)
۱۳۳۹۳۹	چین، ترکیه و امارات (China, Turkey= United Arabic Emirates)	۱۶۸۰۷۶۰	عراق، سوئد و ایتالیا (Iraq, Sweden=Italy)	۱۸۱۴۶۹۹	بوسنی و هرزگوین (Bosnia and Herzegovina)	20	انواع جعبه و پالت (Boxes and Palets)
-۱۵۶۹۳۷۱	چین، ترکیه و امارات و ایتالیا (China, Turkey= United Arabic Emirates=Italy)	۷۶۱۲۵۵۵	عراق، ترکمنستان و افغانستان (Iraq, Turkmenistan = Afghanistan)	۶۰۴۳۱۸۴	ترکیه و بوسنی و هرزگوین (Turkey= Bosnia and Herzegovina)	20	خانه پیش‌ساخته (Prefabricated building)
۱۰۴۷۱۹۷	ترکیه، چین، آلمان و ایتالیا (Turkey, China, Germany=Italy)	۸۵۷۲۵۹	عراق، افغانستان، تاجیکستان و ترکمنستان (Iraq, Afghanistan, Tajikistan = Turkmenistan)	۱۹۰۴۴۵۶	بوسنی و هرزگوین (Bosnia and Herzegovina)	40	در چندسازه و ضد سرق (Composite doors and Anti- theft)
-74838719	چین، جمهوری کره و ترکیه، امارات، هند و ایتالیا (China, South korea=Turkey, United Arabic Emirates, India=Italy)	76312044	آذربایجان و عراق، قرقیزستان (Azerbaijan=Iraq, Kyrgyzstan)	1473325	سوریه برای محصولاتی مانند HPL, CPL (Syria)	4(5) and 7 for HPL, CPL	چوب پلاستیک (Wood polymer)
-1156042	چین، دانمارک و آلمان، ترکیه و امارات (China, Denmark=Germany, Turkey= United Arabic Emirates)	10404552	عراق، افغانستان و ترکمنستان، امارات و کانادا (Iraq, Afghanistan= Turkmenistan, United Arabic Emirates=Canada)	9248510	ترکیه و بوسنی و هرزگوین (Turkey= Bosnia and Herzegovina)	55	مبلمان (Furniture)
-768386545	چین، ترکیه، امارات (China, Turkey, United Arabic Emirates)	800803015	عراق، افغانستان، ترکمنستان (Iraq, Afghanistan, turkmenistan)	32416470			کل (Total)

کارخانه‌های داخلی شده؛ هرچند که شرایط فعلی حقوق ورودی می‌تواند مانعی جهت افزایش بی‌رویه قیمت‌ها و جلوگیری از انحصار و کنترل بازار اعمال گردد. از طرف دیگر کمبود عرضه مواد اولیه صنعت چوب در سطح جهانی و داخلی مانع بزرگ توان فنی تولید محصول با قیمت پایین در داخل کشور است. افزایش حقوق ورودی محصولاتی مانند انواع درب‌های پیش‌ساخته، جعبه و پالت به‌خاطر تعداد زیاد کارگاه یا کارخانه و اشتغال زایی مناسب در ایران تا بیشترین مقدار ۵۵ درصد پیشنهاد می‌شود (جدول ۱). این بخش‌ها توان ایجاد سطح بالایی از اشتغال را دارند. باتوجه به نتایج تحقیقات قبلی می‌توان تأیید کرد که شدت کاربری و اشتغال بخش صنایع مبلمان قابل توجه می‌باشد.

حمایت دولت از تولید داخل و اشتغال‌زایی دارای جنبه‌های کارشناسی شده به‌نظر می‌رسد؛ به نحوی که برای کالاهای دارای ارزش افزوده وارداتی کم - نظیر مبلمان - سعی در افزایش میزان تعرفه‌های وارداتی و لحاظ نمودن معافیت‌های مالیاتی برای صادرات صورت گرفته است و در آن سو برای کالاهایی با ارزش افزوده داخلی زیاد - مانند چوب و الوار - تعرفه‌های وارداتی کم و تعرفه‌های صادراتی زیاد منظور شده است. مجموعه‌ای از قوانین حمایتی جهت جلوگیری و کاهش خام‌فروشی و صادرات انواع مواد اولیه تدوین شده است (۱۲). بر این اساس خام‌فروشی یا صادرات انواع چوب هیزمی (کد ۴۴۰۱)، زغال چوب (کد ۴۴۰۲)، چوب خام (کد ۴۴۰۳)، انواع چوب‌های کارشده، اندازه بری شده و تراشه‌ای (کد ۴۴۰۴) و تراورس چوبی (کد ۴۴۰۶) ممنوع است. راهکارهای دیگری مانند ممنوعیت صادرات پوشال و آرد چوب (کد ۴۴۰۵) و توسعه کارخانه‌های چوب پلاستیک به‌عنوان کالای جایگزین اوراق فشرده چوبی و سپس افزایش تعرفه وارداتی آن پیشنهاد

حقوق گمرکی به‌طور اصولی جهت رونق و حمایت از تولید داخلی است. ارزش افزوده زیاد باعث رونق تولید و اشتغال زایی می‌شود، براین اساس حقوق ورودی مواد اولیه صنایع کم و محصولات فرآوری شده و نهایی آماده به مصرف زیاد در نظر گرفته می‌شود. مواد اولیه صنعت چوب به‌ترتیب مقدار ارزش افزوده زیاد به کم شامل چوب خام (گرده‌بینه، گرده‌های کم قطر و چوب هیزمی)، الوار و تخته‌های اندازه بری شده، خرده چوب و درنهایت مواد خام آماده شده مثل اوراق فشرده جهت مصرف سایر صنایع می‌باشد. محصولی که نیاز به‌کار بر روی آن نیست و در اختیار مصرف‌کننده نهایی قرار می‌گیرد مانند میل مونتاژشده، ارزش افزوده ندارد. حقوق ورودی براساس ارزش افزوده تعیین می‌شود و به‌این دلیل گروه کالاهای تجارتي با ارزش افزوده بالا (مانند چوب ماسیو) دارای حقوق ورودی کم است تا به کالای نهایی موردنیاز داخل تبدیل و ایجاد شغل نماید. صادرات کالای نهایی تهیه شده از این ماده اولیه، تراز تجاری را مثبت و ارزآوری دارد. گروه کالاهایی با ارزش افزوده کم مانند انواع مبلمان دارای حقوق ورودی زیاد بوده تا واردات این گروه کالاها محدود شده و به رونق تولید داخل خسارت وارد نکند. رقابت موفق کالاهای داخلی با کالاهای خارجی در این شرایط امکان‌پذیر است. نمونه‌ای از این اقدام در بخش تولید انواع درب‌های پیش‌ساخته می‌باشد (جدول ۳). واردات مواد خام به صورت معمول ارزش افزوده را افزایش نمی‌دهد (۹). موارد بسیار زیاد دیگری مانند کیفیت، طراحی و قیمت تمام شده می‌تواند شرایط اقتصادی را تغییر دهد و احتمالاً تراز تجاری منفی مبلمان با بیشترین حقوق ورودی تأثیرپذیر از این شرایط می‌باشد. افزایش حقوق ورودی برخی گروه کالاهایی مانند پارکت و چوب پلاستیک باعث حمایت و شاید توسعه اندک

تولید فرآورده‌های چوبی و غیر چوبی به‌عنوان ماده اولیه این صنایع، می‌تواند باعث تولید با قیمت رقابتی و افزایش اشتغال پایدار گردد. بخش دیگری از حمایت‌های دولتی جهت توسعه اشتغال در صنایع چوب، کم در نظر گرفتن تعرفه ماشین آلات موردنیاز صنایع چوب می‌باشد؛ هر چند که این اقدام نیز به‌دلیل قیمت تمام شده زیاد ماشین‌آلات جدید وارداتی، هنوز منجر به نوسازی صنایع چوب نشده است.

بومی کردن فن‌آوری‌هایی مانند تخته‌فیبر سنگین، چوب پلاستیک، پارکت‌سازی و دیگر محصولات امکان رقابت پذیری محصولات و ثبات و افزایش اشتغال را فراهم می‌آورد. فرآیندهای تولیدی که فن آوری و بومی شده‌اند- مانند تخته‌خرده‌چوب- دارای شرایط مناسبتر رقابت‌پذیری می‌باشند. بسیاری از کشورها با ارزش افزوده بر روی فرآورده‌های چوب و کاغذ وارداتی اشتغال و ارزش تجارتي کشور را افزایش می‌دهند، کشور چین، کره، ژاپن، آمریکا و فرانسه نمونه‌هایی از این کشورها می‌باشد (۳). با توجه به شرایط حاکم در اقتصاد چوب کشور و جهان می‌توان چنین استنباط کرد که با روش‌های بازاریابی که نیاز مبرم کشورهای در حال توسعه مثل ایران می‌باشد، و مهیا شدن سایر شرایط در صنعت چوب قابلیت ایجاد اشتغال در این صنعت در زمره صنایع مطلوب سرمایه‌گذاری به‌شمار می‌آید.

نتیجه‌گیری کلی

تعداد "نفر- شغل" بخش‌های مختلف اقتصادی اهمیت آن‌ها را نشان می‌دهد. تحقیقات اقتصاد دانان کشور اهمیت سرمایه‌گذاری و اشتغال‌زایی صنعت چوب را نشان می‌دهد. از این‌رو هدف تحقیق بررسی وضعیت اشتغال و تجارت صنعت چوب ایران می‌باشد. اطلاعات لازم درباره تولید، اشتغال و تجارت براساس کدهای استاندارد گروه‌های محصولات چوبی

می‌شود. ایجاد روابط باثبات اقتصادی و افزایش کشورهای دارنده تعرفه ترجیعی باعث گسترش بازارهای کارآمد برای ایران خواهد شد و به تدریج این بازارها و کشورهای تولیدکننده اصلی جایگزین کشورهای برتر کنونی می‌شود (جدول ۳).

کشورهای برتر طرف معامله ایران در سال‌های قبل از تحریم برای واردات شامل امارات متحده عربی، ترکیه، روسیه و همچنین برای صادرات شامل ترکمنستان، آذربایجان، امارات، عراق می‌باشند که با گزارش ارائه شده در سال ۱۳۹۴ دارای تطابق می‌باشند. همچنین گزارشات نشان می‌دهد مبلغ واردات محصولاتی مانند انواع تخته‌فیبر در سال ۱۳۹۴ بیش از سه برابر سال ۱۳۸۲ و صادرات محصولاتی مانند تخته‌خرده‌چوب بیش از چهار برابر سال ۱۳۸۲ می‌باشد (۳). بررسی لیست کشورهای طرف معامله ایران در طی یک دهه گذشته نشان می‌دهد اشتغال ایران به کشورهایمانند عراق، افغانستان و ترکمنستان وابسته است و تغییر روند صادرات فرآورده‌های چوبی کشور تا حد قابل توجهی به شرایط منطقه‌ای این کشورها وابسته است (۶).

در حال حاضر بخش اشتغال‌زای صنایع چوب کشور (صنایع مبلمان) دارای تراز بازرگانی منفی می‌باشند؛ هرچند که در برخی از زیر بخش‌های آن تراز بازرگانی مثبت نیز مشاهده شده است. این شرایط نشان‌دهنده تولید کارگاهی و سنتی در بخش صنایع مبلمان است؛ به نحوی که هنوز قابلیت رقابت جهانی را ندارند.

بخش‌های اشتغال‌زای دیگر مانند پارکت‌سازی نیز نیاز به سیستم‌های تولید پیشرفته و انبوه دارند و با توجه به این‌که اشتغال‌زا می‌باشند ولی فقط ۰/۷ درصد نیاز کشور در داخل تولید می‌شود. پستوانه تولید در صنعت چوب، منابع جنگلی و غیر جنگلی، جنگل کاری و واردات چوب می‌باشد. دسترسی آسان و

از صنعت چوب که دارای فنون بومی هستند (مانند هنرهای اصیل خاتم‌کاری و منبت اشیاء چوبی) از بازارهای خارجی درآمدزایی داشته و باعث اشتغال پایدار می‌شوند. در نهایت ترویج بنگاه‌های صنایع چوبی نظیر انواع فرآورده‌های تخته‌فیبر؛ پارکت‌سازی و خانه‌های پیش‌ساخته که در حال حاضر شرایط اشتغال‌زایی بهتری دارند، جهت تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری در این بخش از صنعت کشور پیشنهاد می‌گردد.

جمع‌آوری و محاسبه شد. تعداد نفرات شاغل به کار برای انواع فرآورده‌های چوبی هر استان با مصاحبه براساس روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و از طرف دیگر تعرفه‌ها، تراز تجاری و کشورهای برتر معامله کننده هر گروه محصول مشخص شد. بیشتر بنگاه‌های اقتصادی بخش صنعت چوب به‌صورت کارگاهی با تعداد نفرات کم اداره می‌شوند. باتوجه به حمایت‌های مناسب دولتی در بخش بازرگانی، تراز تجاری اکثر محصولات چوبی همچنان مناسب نیست. بخش‌هایی

منابع

1. Bayatkashkoli, A. 2014. Effect of subsidy reform on the workshops and store of wood Products. Journal of natural resources of Iran. 67: 1. 157-171. (In Persian)
2. Bayatkashkoli, A., Amire, S., Soltani, A., Faezipour, M., and Dosthosyne, K. 2007. Assessment internal trade of Iranian poplar timber. Journal of natural resources of Iran. 60: 4. 1397-1416. (In Persian)
3. Bayatkashkoli, A., Rafighi, A., Azizi, M., and Faezipour, M. 2010. Marketing and market of wood and paper products. Tehran, Jahad Daneshgahe Press, 357p. (In Persian)
4. Center for Tehran trade in Industries and Mines and Agriculture, 2016. Statistics data of imports and exports related to Islamic Republic of Iran. <http://www.tccim.irt>.
5. Keshavarz Hadad, Gh. 2004. Assess the potential of job creation in various sectors of the economy of Iran. Iranian Journal of Economic Research., 18: 39-56. (In Persian)
6. Klein, D., Kies, U., and Schulte, A. 2009. Regional employment trends of wood-based industries in Germany's forest cluster: a comparative shift-share analysis in post reunification development. Eur. J. For. Res., 128: 205-219.
7. Ministry of industry, mine and trade, 2016. Statistical yearbook of industry. Library of industry ministry, Tehran, Iran.
8. Organization of trade development of Iran, 2016. Statute of export and import. Jap and Nashr Press.
9. Rosenkranz, L., Seintsch, B., and Dieter M. 2015. Decomposition analysis of changes in value added. A case study of the sawmilling and wood processing industry in Germany. Forest Policy and Economics. 54: 36-50.
10. Safave, B. 2004. Investigate the potential of job creation in the industry sector of Iran. Iranian Journal of Economic Research, 19: 143-167. (In Persian)
11. Sujova, A. 2015. Influence of the economic crisis in 2008 on the performance of companies in wood-processing Industry. Procedia Economics and Finance. 34: 581-586.
12. The Islamic Republic of Iran customs administration, 2015-2016. Statistical yearbook of commerce. Bureau of Statistics.
13. Zeyae Begdeli, M. 2003. Barriers to sustainable employment and solutions. Economics research. 3: 2 serial 3. 113-130. (In Persian)

The study of production, employment and trade in wood industry of Iran

*A. Bayatkashkoli¹ and M. Mehmandoost²

¹Associate Prof., and ²M.Sc. Student, Dept., of Paper and Wood Technology and Sciences,
Faculty of Natural Resources, University of Zabol
Received: 01/29/2017; Accepted: 10/03/2017

Abstract

Background and objectives: Wood industry creates the direct and indirect jobs, and has an added value, also requirements of Iran can be eliminated and then the trade balance is positive. The wood industry performed added value to other materials such as plastic, glasses and building materials, and also, wood products have revenues to Rial and foreign currency even without reliance on forest resources. The import, production and employment, exports and trade balance reflect the status of wood industry.

Materials and methods: The methodology of the research was analytical and descriptive, and the number of employments and productions values and also, tariffs and trade of various wood products were investigated by using the published data. Basic information is gained through library research, databases and interviews with entrepreneurs based on cluster sampling, and then quantity values of products, employment and trade calculated for each manufacturing section, province and Iran.

Results: The results of the research show that employments quantity of wood industry is 100513 man in 4204 firms, and furniture section has a 59026 man in 2197 firms that more than half of total employment in this industry, and the employments quantities of other sections are 41487 man in 2007 firm. In there, sections of composites doors and veneered panels have 16385 man in 685 firm and 6358 man in 250 firms, respectively. Provinces of Gilan, Tehran, Mazandaran, West Azarbaijan and Khorasan Razavi have the most employment and firm in this industry. The most of employment rate is performed at province of Gilan with 18030 man in 835 firms. Often, furniture sections of wood industry have a negative trade balance. However, some of the furniture subsections are related to local technology such as inlay and woodcarving have revenues and positive trade balance. The section of furniture with 27 man in each firm is relatively small. Production of wooden flooring has an employment rate in wood industry, only but 0.7 percent of the internal demand is produced in within country and other demand values imported.

Conclusion: The government performed the proper import duty, a ban on exports of raw materials, the products exports with persuasive duties. In this way, wood industry has supported to creation of added value and employment, but the trade balance is negative in the most parts of the wood industry. The endemic productions and adding countries with Preferential Tariff will develop the efficient markets for Iran.

Keywords: Employment, Product, Trade balance, Wood industry

*Corresponding author: ali.bayatkashkoli@uoz.ac.ir